

Stortingets kommunal- og forvaltningskomité

Vår ref.:
MKFDeres ref.:
[Navn]

Dato: 31.01.2024

Teknas innspill til representantforslag om Norges neste steg for kunstig intelligens

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 105 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Vi vil takke for muligheten til å svare på representantforslag om Norges neste steg for kunstig intelligens (KI).

Tekna støtter representantenes 20 forslag, og vi mener at en rekke av forslagene er viktig for å lykkes med utvikling og bruk av KI i Norge. Tekna deler representantenes syn på behovet for regulering og tilsyn, internasjonalt samarbeid og utvikling av kompetanse og infrastruktur.

Det er som representantene selv påpeker, avgjørende at menneskene setter rammene for teknologiutviklingen, ikke omvendt.

Tekna vil gi utdypende innspill på enkelte av forslagene.

Regulering og tilsyn

Forslag 1. *Stortinget ber regjeringen gjennomføre en digital lovvask, der det kartlegges hvilke deler av lovverket som er utydelige i møte med ny teknologi som kunstig intelligens. Kartleggingen bør ha særlig fokus på åpenhet og innsyn, rettssikkerhet, personvern og forbrukerrettigheter. Resultatet fra kartleggingen skal gjøres kjent for Stortinget.*

Tekna er opptatt av å sikre en grundig kartlegging av lovverket, og at det gjennomføres en lovvask slik at det blir tryggere og enklere å håndheve lovverket i møte med ny teknologi.

Tekna støtter representantens forslag om lovvask av lovverket.

Forslag 5. Stortinget ber regjeringen vurdere hvor egnet EUs Artificial Intelligence Act er for å ivareta norske interesser, hvilke utfordringer som vil møtes ved implementeringen av forordningen dersom den anses EØS-relevant, og hvordan Norge raskest mulig kan innføre forordningen når den er vedtatt.

Tekna mener at dette forslaget er spesielt viktig, og tar nærmest for gitt at forordningen anses som EØS-relevant.

Etter Teknas syn er det viktig for implementeringen av forordningen at det følger klare retningslinjer om hvordan KI-forordningen skal samspille med personvernforordningen (GDPR). Det er klare behov for en harmonisering av de to regelverkene på bakgrunn av deres ulike risikobaserte tilnærming, for å unngå misbruk av personvernet.

Tekna mener at det er avgjørende at KI-forordningen skal harmoniseres med personvernforordningen for å unngå økt risiko for misbruk av personvernet.

Forslag 9. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre tilstrekkelig samarbeid mellom tilsynsorganer i møte med kunstig intelligens.

I dag har vi en rekke tilsyn som har ansvar for sine respektive sektorer, slik som Havindustri-tilsynet, Datatilsynet, og Finanstilsynet. Flere av oppgavene som disse tilsynene gjør i dag kan være sammenfallende med det vi ser for oss at et såkalt algoritmetilsyn vil gjøre. Derfor vil Tekna råde regjeringen til å først øke bevilgningen og utvide ansvarsområdet til de eksisterende tilsynene, til å også omfavne utvikling og bruk av KI. En styrking av Datatilsynet vil være særlig fordelaktig.

Etter Teknas syn vil dette være mer hensiktsmessig for å raskt sikre bedre kontroll av teknologien. Vi mener at de nåværende tilsynene vil kunne være i stand til å vurdere en algoritme i sin brukskontekst og bedømme om den er trygg innenfor gjeldende regelverk.

Uavhengig av om regjeringen ønsker å styrke eksisterende tilsyn eller etablere et eget tilsyn, må myndighetene ha klare ambisjoner for tilsynsrollen.

Tilsynsmyndighetene må ha som hovedformål å sikre tillit til algoritmene, slik at vi som samfunn kan dra nytte av fordelene ved KI på en etisk forsvarlig måte. Det vil, eksempelvis, være viktig at dette

ikke kun kan være reaktivt og stikkprøvebasert. De må suppleres av standardkrav som fungerer som rettesnor for de som utvikler og tar i bruk KI. Dette vil kunne innebære nasjonale krav til dokumentasjon av modeller¹, etterprøvbare metrikker for representasjon (bias), egnethet, rettferdighet, samt risikovurdering. For å sikre tilsynets nytteverdi, er det avgjørende at lover og reguleringer er teknologinøytrale og regulerer formål heller enn navngitt funksjonalitet.

Tekna vil råde Stortinget til å først øke bevilgningen og utvide ansvarsområdet til eksisterende tilsyn, til å også omfavne utvikling og bruk av KI fremfor å etablere et eget (algoritme)tilsyn.

Innovasjon og europeiske initiativ

Forslag 7. *Stortinget ber regjeringen fremlegge en strategi for å sikre at Norge får mest mulig igjen for deltakelsen i Digital Europe, og opprette en medfinansieringsordning for norsk deltakelse i programmet.*

Inneværende programperiode i Digital Europe er allerede godt i gang. Norge har gått inn med nesten to milliarder for å delta i prosjektperioden fra 2021 til 2027. Norske aktører gjør det svært bra i andre europeiske forskningsprogrammer. Ambisjonene bør også være høye innenfor Digital Europe. Deltakelse gir ikke bare viktig finansiering, men gir også tilgang på viktige nettverk og arenaer. Tekna støtter derfor forslaget om å utarbeide en strategi for deltakelsen i Digital Europe.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for Norges deltakelse i Digital Europe i løpet av 2024.

Tekna støtter også at man oppretter en medfinansieringsordning for de norske deltakerne i programmet. Prosjektene som blir godkjent i Digital Europe får halvparten av finansieringen. Den resterende prosjektfinsieringen må de stå for selv. Flere europeiske land har ordninger for å finansiere den andre halvparten. Dette gjør at de stiller sterkere i konkurransen.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med midler til en medfinansieringsordning i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett.

Tekna mener vi må styrke våre egne satsninger på forskning og innovasjon innen KI. Tekna viser til regjeringens «KI-milliard» som skal

¹ Et eksempel på dette vil være nasjonale krav om lovlighet av datagrunnlaget og dets anvendelse. Det betyr at modeller må trenes på lovlig ervervet data som er godkjent av sine eiere for formålet.

fordeles over fem år. Dette er etter vårt syn ikke tilstrekkelig. For statsbudsjettet 2024 blir disse midlene tatt fra prisjusteringen av andre forskingsområder og er derfor ikke et forskningsløft. Ser man mot våre naboland ser vi at det brukes langt større beløp innenfor forskning på området. Tyskland skal alene bruke én milliard euro på forskning innen KI og utbygging av relevant forskningsinfrastruktur over de neste to årene.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en betydelig økning i denne satsningen allerede i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett.

Utdanning og kompetanse

Forslag 11. Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for bruk av kunstig intelligens i skolen, som sikrer læringsgevinster, konstruktiv og kritisk bruk av teknologien og et tydelig skille mellom når kunstig intelligens kan og ikke kan brukes i undervisningen.

Tekna mener det haster å få på plass et regelverk og rammeverk for bruk av KI i utdanning. Det vil også være et betydelig behov for et kompetanseløft hos vitenskapelig ansatte, lektorer og lærere om KI.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen sørge for at det utvikles og finansieres etter- og videreutdanningstilbud for undervisere i hele utdanningsløpet.

Forslag 12. Stortinget ber regjeringen sørge for tilstrekkelig bredde- og spisskompetanse innenfor digitale teknologier som kunstig intelligens i møte med kommende kompetansebehov.

Tekna viser til kompetansereformutvalgets arbeid med et grunnlag for regjeringens nye kompetansestrategi. Kompetanseheving innen områder forslagsstiller viser til, vil være av stor betydning også for dem med høyere utdanning.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen sikre at et gis tilbud om kompetanseheving til alle grupper uavhengig av utdanningsbakgrunn.

Tekna viser til regjeringens [Strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren 2021–2025 \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no) og mener de kutt vi har sett i sektoren ikke gir tilstrekkelig rom til å følge opp denne strategien.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse av hvordan universitetene- og høyskolene har mulighet til å følge opp strategien.

Forslag 13. Stortinget ber regjeringen styrke etter- og videreutdanningen og mulighetene for kompetanseheving innenfor utvikling og bruk av kunstig intelligens.

For å kunne styrke etter- og videreutdanning må utdanningsinstitusjonene gis en økt grunnfinansiering og et klart styringssignal. Til nå har sektoren fått tilført en rekke nye oppgaver uten finansiering, og nye pålegg må derfor skje gjennom økte bevilgninger.

Tekna mener Stortinget må be regjeringen kartlegge provenyet ved en økt satsning på EVU innen utvikling og bruk av KI på et ønsket nivå.

Sikkerhet

Forslag 19. Stortinget ber regjeringen sikre at sikkerhetsmyndigheter tilgjengeliggjør cybersikkerhetsopplæring til små og mellomstore virksomheter.

Tekna viser til regjeringens egen nasjonale strategi for digital sikkerhetskompetanse.²

Tekna mener Stortinget må be regjeringen følge opp denne strategien med ressurser for å nå forslagsstillernes forventninger om cybersikkerhetsopplæring til små og mellomstore virksomheter.

²

<https://www.regjeringen.no/contentassets/8ed748d37e504a469874ce936551b4f8/nasjonal-strategi-for-digital-sikkerhetskompetanse.pdf>